

“לא תוכל לזכוח את הפסח באחד שעריך”, א-ג ודרשינן: “לא תוכל לזכוח את הפסח באחד”. ללמדך: בשביל יחיד לא תזבחנו, שיהא אותו יחיד גורם ומועיל בשחיטתו שום צד נטיה [רש"י].

רבי שמעון אומר: אין צריך שיהו רוב ישראל טמאין כדי לעשותו בטומאה, אלא אפילו שבט אחד מישראל טמא, ואילו שאר כל השבטים טהורים, אף שאין שבט זה רוב ישראל הרי אנו דנין כל שבט כציבור.

ולפיכך: הללו — השבט הטמא — עושין לעצמן בטומאה כדין ציבור שאינן נדחין לפסח שני.

והללו — שאר השבטים — עושין לעצמן בטומאה.

מחצה כרוב; ואמנם איכא נמי למאן דאמר — התנא של הברייתא שהובאה לעיל כסיוע לשיטת רב כהנא — מחצה על מחצה אינו כרוב. (124)

גופא שנינו בכרייתא שהובאה לעיל: הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין, הללו עושין לעצמן בטומאה, והללו עושין לעצמן בטומאה.

היו טמאין עורפין על הטהורין אפילו אחד, יעשו אף הטהורין בטומאה, לפי שאין קרבן ציבור חלוק, [ראה הערה (125)].

רבי אלעזר בן מתיה אומר: אין היחיד מבריע את הציבור לעשות בטומאה, ורק כשהיו עורפין הטמאין על הטהורין בשנים או יותר, הרי שאף הטהורים עושים בטומאה; שנאמר:

הגמרא עולה אלא ללישנא קמא דרב כהנא, אבל ללישנא בתרא, לא, ראה בדבריו לעיל בדברי התוספות בארוכה.

125. ב"דקדוקי סופרים" ליתא: "לפי שאין קרבן ציבור חלוק"; והרב בעל "דקדוקי סופרים" הביא שכן הוא גם בילקוט פרשת בהעלותך; והוסיף שכן הוא מוכח בגמרא לקמן, וכן משמע בפירושו ר"ח.

וכן מוכרח שגרס גם התשב"ץ בחלק ג' סימן קל"ה; שהרי כתב שם: כי "אין קרבן ציבור חלוק" הוא דינו של רבי יהודה בלבד [לקמן פ, א.], וכל הסוגיא דלעיל שנחלקו רב ורב כהנא אינו בדין "אין קרבן ציבור חלוק" ולא סבירא להו כלל הך דינא.

וכבר נתבארה לעיל בהערה (114) כוונתו: כי כרוב טמאים אין צריך לדין "אין קרבן ציבור חלוק", כיון שהמיעוט נמשך אחר הרוב; ורבי

בפסח שני אנו דנין לפי המחוייבין בפסח שני, אם כן, אם מיעוט נדחו לפסח שני ובין שני פסחים נתגיררו הרבה גרים או נתגדלו הרבה קטנים ונתוספו למחוייבים לעשות פסח שני, והם עתה רוב ציבור, הרי שיהיה הדין שאין עושין פסח שני, כיון דרוב ישראל אין עושין פסח שני. אך באמת זה אינו, דדבר זה דרוב ומיעוט, העיקר הוא נחשב בפסח ראשון, ואם היו מיעוט בפסח ראשון, נדחו תיכף לפסח שני, ואף שאחרי זה נתרבו, מכל מקום עושין השני, כיון שהיו בפסח ראשון מיעוט וגזירת הכתוב שמיעוט נדחין, עכת"ד.

וראה בהערות במנ"ח הנדפס מחדש, שהקשה עליו מרש"י בסוף הסוגיא, לפי הבנת המנחת חינוך עצמו.

124. כתב הצ"ח: לפי שיטת התוספות בביאור לישנא בתרא דרב כהנא, אין תירוץ זה של

ניעבדו הנו הטמאין לחודייהו [יעשו הטמאין בטומאתן לבדן] והני הטהורים לחודייהו בטהרה, דהא אמר רב לעיל: הללו עושין לעצמן, וחללו עושין לעצמן.

כלומר: והרי אין המחצה הטמאין נדחין לפסח שני, עד שיהא צורך לעשות תחבולה כדי להתירם בהקרכת פסח ראשון, וכדעת רב עצמו שנחלק עם רב כהנא לעיל, וסובר: שאף הטמאין עושין פסח ראשון, רק שאין הטהורין נמשכין אחריהן לעשותו בטומאה.

וכיון שכן, מה בכך אם יעשו אלו לחוד ואלו לחוד, כיון שסוף סוף כל ישראל עושין פסח ראשון?!

אמרו בני הישיבה לפרש: הכא במאי עסקינן: כגון שהיו טמאין עורפין על הטהורין באחד בלבד, [ואין התירוץ מובן, והגמרא מקשה עלה מיד]. (127)

ותמהינן עלה: אי הכי כל שכן דתיקשי: והא הוה להו רובא טמאים, וניעבדו כולהו בטומאה, ולמה לנו לטמא אחד בשרץ?!

ומפרשינן: סבר לה רב כרבי אלעזר בן מתיא, דאמר כברייתא לעיל: אין היחיד מכריע את הציבור לעשות את הפסח בטומאה, [ואין התירוץ מובן, ומתמה עלה הגמרא מיד].

מאי טעמא דרבי שמעון: קסבר שבט אחד איקרי "קהל", הילכך שבט אחד חשיב כציבור שאין נדחה לפסח שני. (126)

רבי יהודה מוסיף על דברי רבי שמעון, ואומר: אפילו שבט אחד טמא ושאר כל השבטים טהורין, יעשו כל ישראל בטומאה בשביל שבט זה שעושה בטומאה, לפי שאין קרבן ציבור חלוק.

ומפרשינן טעמיה: רבי יהודה סבר: שבט אחד איקרי קהל, והרי לך "ציבור טמא", ושאר כל הציבור שטהור הוא, הרי לך "ציבור טהור", וחוץ להו פלגא ופלגא, כלומר: כאילו היו פלגא ופלגא, ואין קרבן ציבור חלוק אפילו בפלגא ופלגא, ולפיכך עבדי כולהו בטומאה.

אבל רבי שמעון סבירא ליה, שאין מועיל סברת "אין קרבן ציבור חלוק" בפלגא ופלגא, [ראה לקמן בהערות].

איתמר: היו ישראל מחצה טמאין ומחצה טהורין:

אמר רב: מטמאין אחד מזה [מהטהורין] בשרץ, ונעשו רובן טמאין, ויכולין כל ישראל לעשות את הפסח בטומאה.

ותמהינן: ואמאי מטמאין אחד?!

גויים" יהיה ממך, ולא נתקיימה הבטחה זו אלא בבנימין שנולד אחר כן וקראו הקב"ה "קהל גויים", ולמדנו: שבט אחד איקרי קהל.

127. דברי רש"י שכתב: שהיו טמאין עורפין על הטהורין אחד דלא חזו טהורים בראשון, צריכים תלמוד.

יהודה חידש אפילו במחצה על מחצה שיעשו הטהורים בטומאה מדין "אין קרבן ציבור חלוק" [ובזה יובנו דברי התוספות בעמוד זה בד"ה וטמאין ביתר ביאור].

126. הביא רש"י מגמרא, שמקורו של רבי שמעון הוא, ממה שאמר הקב"ה ליעקב אחר שכבר נולדו אחד עשר השבטים: גוי "וקהל

ותמצא גם, כי אותו תנא סבר לה נמי כרבי יהודה בבביתא לעיל דאמר: אין קרבן ציבור חלוק, ואסור לחלק את ישראל שיעשו אלו בטהרה ואלו בטומאה מפני שגנאי הדבר, שניכר שנוהרין אלו מאלו. (128)

כיצד יעשו: מטמאין אחד מהם בשרין, ויעשו כולם בטומאה, [ראה ביאור בסוגיא, בהערה (129)].

ועולא אמר: משלחין אחד מהן מן הטהורים [תוספות] לדרך רחוקה, ואינו בא במנין לענין פסח זה, ונמצאו רובן טמאים ועושין כולם בטומאה, ואין קרבן הציבור נחלק.

ותמהינן: למה נחלק עולא על רב, ויטמאנו בשרין, וכדעת רב?!

ואכתי תמהינן: אי הכי, הרי לא הועלנו כלום בתירוצנו, והדר קושיין לדוכתי, שהרי לרבי אלעזר בן מתיא, כשאחד טמא עודף על הטהורין הרי הן כמחצה על מחצה, ואם כן: ניעברו הני לחודיהו והני לחודיהו?!

ומפרשינן לדברי רב: אלא לעולם מיירי רב כשהיו מחצה על מחצה בלא עודף, והכי קאמר:

אי איכא תנא [אם תמצא תנא] דסבר לה כתנא קמא [רבי שמעון בבביתא לעיל], דאמר פלגא טמאין ופלגא טהורין לא עבדי כולהו בטומאה, אלא הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן.

בעלמא, אם כן אינו אלא דין מדרבנן; אבל בשו"ת נודע ביהודה שם, תמה אף על דברי רש"י, והביא מדברי הרמב"ם להוכיח לא כן, אלא קבלה היא בפי רבי יהודה איש מפי איש עד משה רבינו, כי אין קרבן ציבור חלוק; וראה מה שכתב בזה החזון איש בזכחים סימן ד' סקט"ז ד"ה כל].

129. תמהו אחרונים: והרי בדבר זה עצמו נחלקו רבי שמעון ורבי יהודה, שלדעת רבי שמעון אין אומרים "אין קרבן ציבור חלוק" כשהן מחצה על מחצה, ולכך הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן; ואילו רבי יהודה סובר: "אין קרבן ציבור חלוק" אפילו במחצה על מחצה, ולכך יעשו כולן בטומאה, ואיך יכול תנא אחד לסבור כשניהם, והרי זה שני הפכים בנושא אחד? וראה ב"דבר שמואל" מה שכתב בזה.

אמנם לפי מה שנתבאר בהערה (114) לעיל בדעת התשב"ץ, שיסוד הדין שהמיעוט נמשך אחר הרוב, אינו מדין "אין קרבן ציבור חלוק",

128. א. מתבאר מדברי הגמרא ורש"י: שדין "אין קרבן ציבור חלוק", הוא איסור ליחלק. ותמה בשו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא סימן פ"ו: שנמצאו דברי רש"י סותרים אלו את אלו, שהרי לעיל בעמוד זה על דברי רבי יהודה שאמר: "יעשו בטומאה", כתב רש"י: "יעשו בטומאה אף טהורין אם ירצו", הרי שברצונם הדבר תלוי; ולא יישב.

וראה עוד ברש"י לעיל עט, ב, על דברי הגמרא בפירוש משנתנו "רובא [טמאים] עבדי כולהו בטומאה", שכתב: אפילו הטהורין "אין צריכין לזיהר" בשמירת טהרה, הרי שברצונם הדבר תלוי; אלא שדברי רש"י שם לא נאמרו לדעת רבי יהודה הסובר "אין קרבן ציבור חלוק", ויש מקום לחלק לפי דעת התשב"ץ בהערה לעיל. ובמאירי במשנתנו ביאר שיעשו כולם בטומאה, וכתב הטעם מפני שגנאי הדבר, ראה שם.

ב. ביסוד דין "אין קרבן ציבור חלוק" כתב המהרש"א, כי הואיל ואינו אלא מפני גנאי

מחגיגתו שהוא חייב להקריב למחר, ואינו יכול להקריב חגיגה בטומאה, וכדי שלא להפסידו מצות חגיגה, מטמאין אותו בשרץ שאינו טמא אלא טומאת ערב, ויטבול ויעשה חגיגתו למחר.

ותמהינן: והרי השתא נמי שאתה מטמאו בשרץ, הרי מדחהו אתה מפסחו, ומה לי לדחותו מפסח מה לי לדחותו מחגיגה?! (131)

ומשנינן: אין אתה מדחהו מפסחו לגמרי, כי אפשר דעביד פסחו בשני.

ואכתי תמהינן: נטמאנו במת, ואם משום

ומפרשינן: קסבר עולא: שוחטין וזורקין את דם הפסח אף על טמא שרץ, וכיון שכן, כטהור הוא לענין קרבן פסח, ונמצאו מחצה טהורים ומחצה טמאים, וקרבן הציבור חלוק. (130)

ואילו רב סובר: אין שוחטין וזורקין את הפסח על טמא שרץ כעל טמא מת, והרי נצטרף טמא השרץ למנין הטמאים, ועושין כולן בטומאה.

ותמהינן לעולא: ויטמאנו במת!?

ומשנינן: אם כן שאתה מטמאו במת שהוא טמא שבעת ימים, הרי שמדחהו אתה

ליחלק [וכעין זה כתבו תוספות לעיל בדעת רב כהנא בלישנא בתרא], ועל כן כדי שלא יחלקו את קרבן הציבור, הרינו מטמאין אחד מהם בשרץ.

130. למאן דאמר שוחטין וזורקין על טמא שרץ, משמע בסוגיא לקמן צ ב, וברש"י שם, דהיינו אף קודם שטבל; וכן משמע בסוגייתנו, דאם לא כן, אף למאן דאמר שוחטין וזורקין על טמא שרץ, נוכל לטמאותו ולא יטבול, ולמה הוצרכנו לשולחו לדרך רחוקה.

אמנם במאירי כתב: "אבל טמא בטומאת שרץ ונבילה שאין בהם אלא טומאת ערב שוחטין עליהם לאחר טבילה, ולערב כשיעריב שמשו יאכל וכו'; מעתה כל שמחצה טהורים ומחצה טמאים, שפירשנו: שהללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן, אין מטמאין אחד מהם כדי להיותו מכריע את כולם לטומאה שלא ליחלק; שאם תאמר שיטמאוהו בשרץ הרי שוחטין עליו", וצריך ביאור.

131. צריך ביאור: והרי אם אתה מטמאו בשרץ

ואפילו מי שחולק על רבי יהודה ביסוד זה, מודה הוא שהמיעוט נמשך אחר הרוב; הרי שיש מקום לבאר סוגיא עמומה זו:

והוא, שרבי שמעון ורבי יהודה, נחלקו בשנים:

א. אם במחצה על מחצה נמשכים הטהורים אחר הטמאים או אינם נמשכים, וכל זה בלא דין "אין קרבן ציבור חלוק", וכמו שכתב התשב"ץ שם, כי רב ורב כהנא שנחלקו בסוגיא לעיל אם במחצה על מחצה עושין בטומאה, אינם סוברים: "אין קרבן ציבור חלוק".

ב. אם אומרים "אין קרבן ציבור חלוק", דהיינו אם מותרים הם ליחלק; וכך הוא שאמר רבי יהודה: הואיל ולדעתי "אין קרבן ציבור חלוק", אי אפשר שיהא כדברי רבי שמעון שיעשו אלו לבדם ואלו לבדם כי אסורים הם ליחלק, ועל כרחך כדברי, שיעשו כולם בטומאה. ותנא זה שאנו דנין עליו בגמרא, סובר בענין אחד כרבי שמעון, והוא: שאין מחצה טהורין נמשכין אחר הטמאין; ואמנם בענין "אין קרבן ציבור חלוק" מודה הוא לרבי יהודה שאי אפשר לעשות כן אף אם מעיקר הדין היו צריכים

אמר רבי זירא: חיגר ביום ראשון ונתפשט בשני איכא בינייהו.

רבי יוחנן אמר תשלומין לראשון, כיון דלא חזי בראשון [להביא חגיגה, כיון שאינו ראוי ליראות], לא חזי בשני.

ורבי אושעיא אמר תשלומין זה לזה, אע"ג דלא חזי בראשון חזי בשני.

קסבר עולא: כוליהו שבעת ימים שמשלימין בהם את הבאת קרבן חגיגה — **תשלומין דראשון נינהו**, ואינן תשלומין זה לזה.

ואם כן, מאן **דחזי בראשון** [הראוי להביא חגיגתו ביום הראשון שנתחייב בו], הרי זה **חזי בכולהו** שבעת ימים [ראוי להשלים חגיגה שבעת ימים]; אבל **כל היכא דלא חזי בראשון** וכגון שהיה טמא, הרי זה **לא חזי בכולהו**, ואין לו תשלומין.

ונמצא, שאם נטמאנו במת, שוב לא יהיה לו תשלומין; ולפיכך מטמאין אותו בשרץ, ויביא חגיגתו למחר, ואילו את פסחו, הרי יכול להשלים בשני.⁽¹³²⁾

אמר להו רב נהמין למי שאמרו לפניו את דברי עולא שאמר: משלחין אחד מהם לדרך רחוקה:

זילו ואמרו ליה לעולא [לכו והגידו לעולא]: **מאן ציית, דעקר סיכיה ומשכניה ורהיט** [וכי מי ישמע לנו לעקור אהלו ויתדותיו מכאן,

שאתה מדחהו מחגיגתו, הרי כשנטמא **במת נמי אפשר דעביד חגיגתו בשביעי** של פסח, כי הרי חגיגה יש לה תשלומין כל שבעה, **דהוי ליה שמיני שלו** מיום טומאתו, וכבר הותר בקדשים!?

ומשנינן:

נאמר בתורה בפרשת חג הסוכות, ומובא במסכת חגיגה ט א:

"וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים".

יכול יהא חוגג והולך כל שבעה, תלמוד לומר "אותו".

אותו אתה חוגג, ואי אתה חוגג כל שבעה.

אם כן, למד נאמר "שבעה" — לתשלומין.

מאי תשלומין [כיצד הן תשלומין, רש"י]:

רבי יוחנן אמר: תשלומין לראשון [שהרי יום אחד עשה הכתוב עיקר בכולן דכתיב "אותו", ושלאחריו עשה תשלומין לו. רש"י].

ורבי אושעיא אמר: תשלומין זה לזה. [אין לך יום בהם שאין חובתו תלויה בו בעצמו, למי שלא היה ראוי להביא חגיגה בימים שלפניו, שלגביו היום הראשון שהוא נראה להביא, הוא העיקר לדידיה, וימים שלאחריו תשלומין לו].

מאי בינייהו:

ראיה ברורה דמצות "ושמחת בחגך" אין צריך לקיים בשלמי שמחה רק למצוה מן המבחר, אבל אינו לעכב, ויכול לקיימה בכל מיני שמחות.

דאם לא כן, מנין לנו דקסבר עולא: כולן

אינן מדחהו אלא מפסחו, ואם אתה מטמא במת מדחהו אתה משנים; ובודאי עדיף לטמא טומאת ערב.

132. כתב השאגת אריה סימן סה: מסוגיא זו

כי את הראשון אינם עושין, שהרי זבין הן, ולא הותרה להם טומאתן בציבור.

ואף את השני אינן עושין, כי הלוא ציבור הן, ואין ציבור נדחה לפסח שני.

היו רובן של ישראל זבין, ומיעוטן טמאי מתים:

אמר רב: אותן טמאי מתים, אינן עושין את הפסח לא בראשון ולא בשני, וכדמפרש ואזיל. (134)

[ב]ראשון לא עבדי, כיון דהווי טמאי המת מיעוטא של ישראל — שאין הזבין מצטרפין, כיון שלא הותר להם לעשות בטומאה אפילו בציבור — ומיעוטא הרי לא עבדי פסח בראשון.

ואמנם בדעת הרמב"ם בזה נבוכו האחרונים [ראה דברי הרמב"ם בפרק ד מביאת מקדש, ודבריו בפרק ז מקרבן פסח הלכה א, ודבריו באותו פרק הלכה ח].

ויעויין בלחם משנה, שלדעת הרמב"ם אין טומאת שרץ נדחית בעשיית הפסח, אבל נדחית באכילה. וראה גם במאירי בסוגיא הבאה, דמשמע מדבריו בהדיא, כי טומאת שרץ אינה נדחית על כל פנים בעשייה.

ובדבר הקושיא מסוגייתנו, דמוכח כי טמא שרץ דוחה את הטומאה אף בעשייה מדמצטרף לרוב טמאים; כתב ב"פתח הבית", כי הרמב"ם [והמאירין] יפרש, שאין טמא השרץ מצטרף לרוב טמאים, אלא שאף אל הטהורים אינו מצטרף, ונחסר טמא השרץ ממנין הטהורים ונעשו מחצת הטמאים לרוב טמאים, ראה שם.

134. אף הזבין אינם עושין לא בראשון ולא בשני, ראה בהערות דלקמן.

ולרוץ לדרך רחוקה], ועל כן עדיפה עצתו של רב, לטמאות אחד מן הטהורים בשרץ. (133)

איתמר:

טומאת הזב אינה נדחית אפילו בציבור, [ואפילו נדחית כבר הטומאה מפני טמאי המתים שהיו רובן של ישראל, בכל זאת אין הזבין עושין בטומאה].

ולפיכך:

אם היו הזבין מיעוטן של ישראל, הרי הן נדחים לפסח שני.

ואם היו הזבין רובן של ישראל, אין הם עושין לא את הפסח הראשון ולא את הפסח השני.

תשלומין דראשון, והרי אפשר שאין טעמו מפני שמדחהו אתה מחגיגתו, אלא מפני שמדחהו משלמי שמחה; אלא על כרחך מצות עשה זו של "ושמחת" אפשר לקיים בכל מיני שמחות מן התורה, ראה עוד שם.

133 טומאת מת לכולי עלמא נדחית בציבור, ואילו טומאת זב והדומים לו שהטומאה יוצאת מגופם, מבואר בסוגיא הבאה כי אינה נדחית בציבור; אך טומאת שרץ לא נתבאר בגמרא בהדיא אם היא נדחית בציבור.

ודעת רש"י ותוספות [כפי שכתב בדעתם בחזון איש זבחים סימן ד סק"ו], שטומאת שרץ נדחית בציבור; והוכיח החזון איש שם כשיטתם, מסוגייתנו, שהרי מבואר דבמחצה על מחצה שאין עושים הטהורים בטומאה, אם מטמאים אחד מן הטהורים בשרץ [למאן דאמר: אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ] מצטרף הוא לרוב טמאים ועושין כולם את הפסח בטומאה, הרי שטומאת שרץ נדחית בציבור.

איתמר:

היו רובן של ישראל **טמאי מתים** ועושין את הפסח בטומאה, ומיעוטן **זבין** ואין עושין פסח ראשון אף שבא הפסח בטומאת הציבור טמא המת:

רב הונא אמר: אין הזבין מביאין פסח שני, כי אין תשלומין של פסח שני לפסח ראשון של רוב הציבור **הבא בטומאה** של הציבור, ומפרש לה הגמרא ואזיל.

ורב אדא בר אהבה אמר: הזבין מביאין פסח שני, כי יש תשלומין לפסח הבא בטומאה, וכדמפרש ואזיל.

נימא בהא קמיפלגי:

דכולי עלמא לא פליגי, כי הואיל וכתוב בפרשת קרבן פסח שני: "איש כי יהיה טמא לנפש וגו' ועשה פסח לד'. בחודש השני וגו'", דמשמע: אותו אדם בלבד הוא שהיה טמא ואילו שאר הציבור טהורין, הרי שיש לנו ללמוד: "טהרה" של שאר הציבור הוא ד"מדחיא" את היחיד לפסח שני, אבל "טומאה" לא מדחיא את היחיד לפסח שני; אלא דבהכי הוא דקמיפלגי רב הונא ורב אדא בר אהבה:

דמאן דאמר — רב הונא — **אין תשלומין לפסח הבא בטומאה, קסבר:** טומאה דחוייה היא בציבור, והואיל ובקושי הוא ש"דחתה" התורה להם את הטומאה, עדיין כטמאין יחשבו, והרי טומאה לא מידחייא.

ומאן דאמר — רב אדא בר אהבה — **יש**

בשני נמי לא עבדי, ומשום: דכל היכא דעבדי ציבור פסח בראשון, הוא דעביד יחיד בשני, אבל כל היכא דלא עבדי ציבור בראשון, לא עביד יחיד בשני. (135)

אמר להו שמואל לאותם שאמרו לפניו דברי רב: זילו אמרו ליה **לאבא** [לכו ואימרו לאבא] היינו רב, שכך שמו:

לדבריהן, "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו" מאי עבדת ליה, כלומר: וכי אפשר שיתבטלו כל "בני ישראל" מעשיית הפסח במועדו?!

אלא ודאי, שאין טמאין מנועין מעשיית הפסח בראשון, אלא אם כן היו רוב בני ישראל עושין את הפסח בראשון, והואיל ואין רוב מיראל שעושין בראשון, יעשו טמאי המת בטומאה. [נתבאר על פי התוספות בעמוד ב ד"ה בראשון, וכדברי מהרש"ל שם, וראה מהרש"א שם].

ומשבאו ואמרו לרב את דברי שמואל, חזר **ואמר להו רב:**

זילו אמרו ליה לשמואל:

והרי כי הוו כולו ישראל **זבין** — שאף אתה מודה שאינן עושין בראשון — וכי **מאי עבדת ליה** למקרא שהבאת, והרי בטלת את כל "בני ישראל" מעשיית הפסח במועדו?!

אלא — אף אתה מודה — **כיון דלא אפשר** לקיים את המקרא **לא אפשר;** **הכא נמי** הרי **לא אפשר,** ויתבטל עם ישראל מעשיית פסח בראשון.

135. ב"דקדוקי סופרים" ליתא למלות "דלא עבדי בטומאה" וכן לקמן, ואמנם שפת יתר הוא.

תשלומין לפסח הבא בטומאה, קסבר: טומאה הותרה בציבור, וכין שכן כטהורין יחשבו, וטהרה הרי מידחייא, [נתבאר על פי התוספות, וראה פירוש הר"ח].

אמרי בני הישיבה לדחות: לא כפי שאמרת שלכולי עלמא טומאה לא מידחייא, ולפיכך הוצרכת לומר כי לדעת רב אדא בר אהבה טומאה הותרה בציבור; אלא דכולי עלמא טומאה דחוויה היא בציבור וכטמאין יחשבו, אלא כהא — בגוף דין "טומאה לא מידחיא" — פליגי.

מר — רב הונא — סבר:

טהרה של שאר הציבור הוא דמדחיא ליחיד ב-9 לפסח שני, אבל טומאה של שאר הציבור לא מדחיא את היחיד לפסח שני, והואיל הטומאה דחוויה היא בציבור הרי טמאין הן, ואין היחיד עושה פסח שני.

ומר — רב אדא בר אהבה — סבר: אפילו טומאה של שאר הציבור נמי מדחיא את היחיד לפסח שני.

איתמר:

היו שלישייתן של ישראל זבין; ושלישייתן טהורים; ושלישייתן טמאי מתים:

אמר רבי מני בר פטיש:

אותן טמאי מתים אינן עושין לא את הפסח הראשון ולא את הפסח השני, כדמפרש ואזיל.

ראשון לא עבדי טמאי המתים, כי, הגדילן זבין [נתוספו להן הזבין] על הטהורים, דהא לא עבדי הזבין בטומאה⁽¹³⁶⁾, ואם כן, הוה ליה טמאי המתים — כנגד הזבין והטהורין כאחד — מיעוטא שאתה בא להתיירם לעשות בטומאה, ומיעוטא הרי לא עבדי בטומאה בראשון.⁽¹³⁷⁾

ואף בשני לא עבדי טמאי המתים, כי לענין דחייא לפסח שני, נצרפו [נצטרפו] זבין עם טמאי המתים, דהא לא עבדי הזבין בטומאה^(137*) והוה להו רובא מישראל

עושים בשני — כשם שלא היו עושים אילו היו שאר ישראל טהורים — ומפני שאין ציבור נדחה לפסח שני. וראה בהערות בסוף הסוגיא.

137. כתבו התוספות, כי לדעת שמואל שאמר לעיל בענין מיעוט טמאי מתים ורובן זבין, שטמאי המתים עושין את הפסח בראשון, אף כאן, הואיל ואין רוב ישראל עושין פסח בראשון בלא טמאי המת שהרי שליש נוסף של ישראל אינו עושה בראשון, הרי שאין טמאי המת נדחין לפסח שני.

*137. בדקדוקי סופרים ליתא "דלא עבדי בטומאה".

136. א. צריך ביאור: למה הוצרכה הגמרא ליתן טעם שאין טמאי המת עושין בשני מן הטעם המבואר?! והרי תיפוק ליה, שלענין לידחות לפסח שני יש לצרף אף את הזבין?! וישוב לקושיא זו ראה בהערות שבסוף הסוגיא.

ב. כתב במנחת חינוך מצוה ש"פ: היו רובם זבים ומיעוטם טמאי מת, הזבים אינם עושים פסח כלל; דבראשון לא עבדי דלא נדחית טומאת הזב, ובשני אין עושין דרובא אין עושין את השני.

ולא נתבאר, למה הוצרך לומר שאין הזבים עושים בשני מפני הטעם המבואר בגמרא לענין מיעוט טמאי המתים, והרי פשיטא שאין הזבים